

Op de korrel

FOTO: MARIA BROUWER

Tucht en ontucht

‘Ontucht tussen de boeken’, luidde de suggestieve kop van het NRC. Aanleiding was het besluit van het NIVRA om geen verder onderzoek in te stellen naar de accountants van Ahold. De NRC-commentator was van mening dat het NIVRA te weinig haar best had gedaan en onvoldoende had doorgevraagd, met name naar de consolidatie van de Portugese deelneming Jeronimo. Ook de rol van de accountants bij de fraude bij US Food Service zou onvoldoende zijn onderzocht.

De argwaan van het NRC is vermoedelijk representatief voor een groter publiek. Een publiek dat ook cynisch stond tegenover het NIVRA-besluit om de bij de ‘bouwfraude’ betrokken accountants niet aan te klagen. Het zoveelste bewijs dat beroepsgenoten elkaar de hand boven het hoofd houden. Inmiddels ligt het rapport van de parlementaire enquêtecommissie bouwnijverheid bijna twee jaar achter ons. Van het tumult en de destijds aan het adres van de accountants gedane aantijgingen is niet veel over gebleven. De vele suggesties uit het rapport van de commissie (‘de accountant stond erbij en keek ernaar’), bleken achteraf nauwelijks geschraagd door harde feiten. Althans, voorzover het feitelijke overtredingen van wet- en regelgeving betrof.

Dat wil niet zeggen dat het commissierapport geheel zonder gevolgen is gebleven. Want het ontbreken van een scherpe blik of kritische houding (wel kijken, maar niks zien) was weliswaar geen strafbaar feit, maar toch een verwijt dat de beroepsgroep wel degelijk raakte. Een verwijt dat ze zich inmiddels ook heeft aangetrokken, getuige de steeds kritischer uitgevoerde accountantscontroles. Het NRC beschouwt het NIVRA-onderzoek naar Ahold als een gemiste kans. Want nu blijft het schimmig hoe de normen van accountants in de praktijk van alledag vertaald moeten worden. Het verhelderen van normen is echter niet het eerste doel van een NIVRA-onderzoek. Dat is vooral bedoeld om ernstige misstanden aan te pakken, zaken die het vertrouwen in het beroep ernstig ondermijnen. Het feitenonderzoek heeft aangetoond dat daarvan bij de accountants van Ahold vooralsnog geen sprake was. Ik schrijf ‘vooralsnog’, omdat we niet alles weten - we beschikken alleen over openbare bronnen - en omdat andere instanties met zwaardere bevoegdheden zich over de zaak buigen en nieuwe feiten aan het licht aan het licht kunnen brengen.

Als het gaat om opheldering van normen, dan is dat niet zozeer van belang bij ernstige misstanden, als wel in de grijze gebieden. Om die reden zou je juist bij twijfelgevallen een tuchtprocedure moeten starten. Probleem is echter dat het NIVRA niet zomaar een ‘proefproces’ kan starten: alleen al de aankondiging van een dergelijke procedure leidt tot reputatieschade bij de ‘beklaagde’. Bovendien moet de aanklacht wel degelijk serieus worden onderbouwd. Daarom komt het NIVRA alleen in actie bij een ‘ernstig vermoeden’; bij twijfel halen we niet in.

Dat wil niet zeggen dat we schimmige situaties in stand houden. Integendeel, open discussie en helderheid over de naleving van normen zijn voor het beroep van vitaal belang. Op sommige universiteiten bespreken studenten, accountants en financieel managers gezamenlijk praktijkgevallen. Dat zijn leerzame sessies, waar je veel opsteekt over normen en de naleving ervan, een voorbeeld dat wat mij betreft ook in niet-academische kring navolging verdient.

Want lessen over ontucht leer je niet tussen de boeken, maar aan de hand van de praktijk.

Gert Smit
algemeen directeur